

BLENDOW

LEXNOVA

LEXNOVA NYHETER

Miljonböter för skogsbranden 2014 – men beställare frias

Publicerad

09 DEC 2019

Det mindre aktiebolag vars personal startade skogsbranden i Västmanland 2014 åläggs att betala 2,5 miljoner kronor i företagsbot - samtidigt som beställaren Stora Enso frias helt. Skogsberedningsbolaget borde på grund av torrt väder och förhöjd brandrisk ha avbrutit sina arbeten - och under alla omständigheter inte ha arbetat utan brandvakt.

Det var i maj 2014 som skogsjätten Stora Enso och det mindre aktiebolaget ingick ett avtal avseende 550 hektar skog. Stora Enso låter regelbundet utföra så kallad markberedning, i syfte att förbereda inför återplantering och ge så goda tillväxtförhållanden som möjligt. Bolaget har dock inga egna skogsmaskiner eller personal som sysslar med markberedning, utan det är något som kategoriskt läggs ut på entreprenad till specialister på markberedning. I avtalet åtog sig det mindre bolaget just sådana arbeten, som skulle utföras med en särskild markberedningsmaskin under maj-augusti 2014.

En maskinförare som var anställd i markberedningsföretaget ringde en dag i slutet av juli SOS Alarm. Det hade börjat brinna när han arbetade ensam på ett kalhygge i Surahammars kommun och han klarade inte av att själv släcka branden. Räddningstjänsten lyckades inte heller få stopp på branden, utan den utvecklade sig snabbt till den största skogsbranden i Sverige sedan 50-talet. ”Skogsbranden i Västmanland” bedömdes vara under kontroll först närmare två veckor efter starten - efter internationell hjälp och omfattande frivilliginsatser. Branden hade föregåtts av en lång period av mycket varmt och torrt väder som gjort att arbetet bedrivits med brandvakt - men den dagen som branden uppstod hade brandvakten förhinder.

Åklagaren har väckt talan mot de båda bolagen och krävt att markberedningsspecialisten och Stora Enso åläggs att betala fem miljoner kronor vardera i företagsbot. Bolagen har enligt åklagaren nämligen i sin näringsverksamhet gjort sig skyldiga till grov allmänfarlig vårdslöshet.

Västmanlands tingsrätt går nu dock bara delvis på åklagarens linje. Stora Enso frias helt från böteskyldighet, medan markberedningsbolaget åläggs att betala 2,5 miljoner kronor.

Det framgår av utredningen att det finns en generell brandrisk vid arbete med markberedningsmaskiner, eftersom gnistor lätt kan uppkomma när metalldelarna på maskinens undersida kommer i kontakt med stenar på marken. Detta är också "väl känt inom branschen". Enligt tingsrätten går det också att avfärda att branden startat genom blixtnedslag eller genom gnistspridning i vinden från någon annan brandhärd i närheten - teorier som förts fram som tänkbara av de båda bolagen. Åklagaren anses istället ha bevisat att det var arbetet med den 23 ton tunga markberedningsmaskinen som startade skogsbranden - något som stämmer väl med den allmänna risken, de mycket torra förhållandena och skogsarbetarens uppgifter om hur han plötsligt sett lågor på en plats "där han kört för en stund sedan".

Stora Enso ska dock alltså inte hållas straffrättsligt ansvarigt för det inträffade. Som beställare av arbetena har man haft en rätt att besluta om "körstopp", men enligt domstolen kan det "endast i undantagsfall" bli aktuellt att se denna rätt som en skyldighet. Uppdragsgivaren måste i sådana fall ha fått information om att det är för farligt att fortsätta arbetet.

Parterna hade vid brandens uppkomst inte haft någon kontakt på över en vecka och Stora Enso har inte känt till vilket hygge markberedningsbolaget då arbetat på. Enligt tingsrätten har Stora Enso haft fog för att tro att man fortfarande använde sig av brandvakt - en skyldighet som parternas avtal föreskrivit vid hög brandrisk. Tingsrätten betonar också att det även vid hög brandrisk kan vara "helt i sin ordning" att bedriva markberedning på ett hygge med få eller inga stenar - eller på natten. Sammantaget kan det därför inte anses att Stora Enso har agerat vårdslöst genom att inte se till att markberedning inte bedrevs vid den tidpunkt och på den plats där branden uppkom.

Markberedningsbolaget har dock agerat vårdslöst i samband med arbetena, slår tingsrätten fast.

Juli 2014 var en mycket varm och torr månad - något som inneburit att förutsättningarna för markberedning "rent generellt torde ha varit mindre bra på de flesta platser". Markberedningen hade också sedan mer än en vecka tillbaka bedrivits med brandvakt på grund av brandrisken - något man dock inte använt på olycksdagen, trots att det bara blivit torrare.

Trots den påtagliga brandrisken har det inte blivit tal om att avbryta markberedningen eller övergå till verksamhet nattetid - något som enligt domstolen "framstår som märkligt". Två andra markberedare som hörts i målet har uppgett att de på grund av hög brandrisk beslutade om totalt körstopp en respektive två veckor före brandutbrottet.

Tingsrättens slutsats är att markberedningsbolaget redan före olycksdagen borde ha blåst av markberedningsarbetet av säkerhetsskäl - och att man under alla omständigheter inte borde ha bedrivit verksamhet utan brandvakt. Det har dessutom varit blåsigt på platsen - något som både ökar risken för brand och risken för snabb brandspridning.

Markberedningsbolaget har genom sin vårdslöshet gjort sig skyldig till en grov allmänfarlig vårdslöshet och det saknar här betydelse att man någon vecka tidigare fått besked från en företrädare på Stora Enso att det gick att markbereda utan brandvakt under vissa förhållanden.

Bötesbeloppet ska dock inte sättas så högt som fem miljoner kronor. Bolaget ska inte lastas för en ogynnsam väderlek under brandförloppet. Tingsrätten pekar även på ett flertal brister i släckningsinsatsen, som inte heller ska falla tillbaka på bolaget. Kommunikationen och samverkan har varit dålig och det har funnits både för lite personal och utrustning. Det har även förekommit felaktiga lägesbilder, platskoordinatangivelser och väderuppgifter - och räddningstjänsten har fått rekvirera nya brandslangar "från ett ställa långt bort" efter att deras egna slangar brunnit upp. "Under huvudförhandlingen har tydligt framkommit att räddningstjänsten saknade erforderlig kunskap,

utbildning och organisation för att på ett ändamålsenligt sätt kunna ta sig an släckningsarbetet”, skriver tingsrätten.

Detta leder till att ett bötesbelopp på tre miljoner kronor hade varit motiverat. Tingsrätten beslutar dock att jämka beloppet ytterligare, till 2,5 miljoner. Det har tagit lång tid innan talan väckts och handläggningen i tingsrätten har också dragit ut på tiden. Domstolen betonar även skogsarbetarens snabba agerande efter att branden varit ett faktum - och beaktar dessutom att det ”inte kan uteslutas” att markberedningsbolaget kan drabbas av ”viss skadeståndsskyldighet” på grund av det inträffade.

Isak Bellman

Instans: Tingsrätterna

Rättsområden: [Övrig straffrätt](#), [Brott mot samhället](#), [Övrig skadestånds- och försäkringsrätt](#), [Åklagare](#), [Polis](#), [Jordbruk och skogsbruk](#), [Associationsrätt - aktiebolagsrätt](#)

LEXNOVA NYHETER

Juridisk nyhetsbevakning och rättsdatabas

Blendow Lexnova är Sveriges mest omfattande juridiska nyhetstjänst. Vår bevakning innefattar rättsfall, lagstiftning och förarbeten inom samtliga rättsområden. Genom skräddarsydda bevakningsprofiler säkerställer du kontinuerlig uppdatering av rätt information och slipper nyhetsflöden som inte berör dig.

Läs mer på lexnova.se/nyheter